

N:o 159.

Af herr **S. H. Kvarnzelius**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande lämpligaste sättet att fullständigt frigöra staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Vid sistlidne riksdag väcktes af undertecknad en motion, n:o 27, i hvars syfte 43 af Andra Kammarens ledamöter instämde. I denna motion hemställdes »att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté, bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer, låta verkställa en allsidig utredning rörande möjligheten för ett statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens fullständiga frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, och, därest sådan möjlighet finnes, om lämpligaste sättet därför samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda.»

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvilket motionen remitterats för behandling, hemställde enhälligt om bifall till densamma, dock med den förändring, att då i motionen föreslagits att utredningen skulle anförtros åt en kommitté »bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer», hade de af mig här citerade orden af utskottet utelämnats, hvarjämte de i motionen förekommande orden »fullständiga frigörande» af utskottet ändrats till »frigörande».

Utskottets hemställan blef af Andra Kammaren utan votering bifallen. Inom Första Kammaren, dit motionen sedan hänvisats för vidare

grundlagsenlig behandling, rönte densamma ett oblidare öde. Denna kammares tillfälliga utskott n:o 1 afstyrkte motionen och en af herr Bergström inom utskottet afgifven reservation till förmån för densamma samlade allenast 38 röster mot 77, hvilka afgåfvos för utskottets hemställan.

De stora sympatier, hvarmed denna motion mottagits, icke allenast inom Riksdagen utan äfven, och i ännu högre grad, ute bland landets befolkning, och hvarpå de många skrivelser, petitioner och mötesuttalanden som tillställts mig utgöra otvetydiga bevis, gör, att jag ånyo förelägger Riksdagen densamma till pröfning.

Med åberopande af den motivering, som återfinnes i förenämnda vid 1907 års riksdag väckta motion, anhåller jag att här få upptaga till bemötande några af de invändningar, som framkommit mot densamma.

Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 säger i fråga om de förändringar, som af utskottet vidtagits, att utskottet visserligen delar motionärens uppfattning att utredningen bör anförtros åt personer, hvilka, förutom det att de äga nödiga kvalifikationer i öfrigt, äfven hafva nödig insikt beträffande alkoholfrågans innebörd och ett lefvande intresse för dess lösning på ett för folk och fosterland gagnande sätt, men anser dock ej behöfligt, att detta särskildt framhålles i skrifvelsen till Kungl. Maj:t, som, ifall motionen blir af Riksdagen godkänd, förvisso i allt fall skall låta sig angeläget vara att gifva kommittén en sammansättning, hvarigenom motionens syfte på bästa sätt kan befordras.

Äfven om jag delar denna utskottets förhoppning, så anser jag likväl detta, att utredningskommittén får en verkligt god sammansättning, vara af sådan betydelse att det bör af Riksdagen tydligt utsägas. Äfvenledes är det ju önskvärdt att Kungl. Maj:t icke lämnas i tveksamhet om att det också är Riksdagens verkliga mening att den ifrågasatta utredningen blir allsidig och grundlig.

Beträffande den andra af de förändringar, som af utskottet vidtagits, säger sig utskottet anse att ordet »fullständiga» lämpligen bör utgå, »så mycket mer som motionären själf ifrågasatt de indragna medlens framtida användning till en fond för statsändamål.»

Detta utskottets resonemang är enligt min uppfattning oriktigt. Det statsändamål, som jag förslagsvis ifrågasatt att de från rusdryckshandteringen härflytande vinstmedlen lämpligen skulle kunna användas för, nämligen såsom fond för ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, måste enligt mitt förmenande ordnas på sådant sätt att det icke för mer än en viss öfver-

gångstid, ungefär så lång som erfordras för vinstmedlens fullständiga indragning, göres beroende af dessa vinstmedel.

Det ligger ju närmast till hands och måste väl också anses vara det mest riktiga, att, ifall medlen skulle anvisas för detta ändamål, därigenom möjlighet bereddtes för den nuvarande generationen att äfven blifva delaktig i de förmåner denna pensionering skulle bereda. Härigenom blefve den ifrågasatta fonderingen allenast af öfvergående karaktär, och äfven om indragningen skedde succesivt under en så kort tidsperiod som tio år, så blefve det ändock mycket afsevärda belopp, som kunde fonderas under denna tid.

Enligt tillgängliga siffror utgjorde rusdrycksmedlen för 1905 i runda tal: tillverkningskatt 24,470,000 kr., försäljningsmedel 12,500,000 kr., malt- och punschkatt 4,386,000 kr. samt införseltull å rusdrycker 4,768,000 kr. eller tillhopa 46,124,000 kr. Under antagande att dessa siffror bibehöllos vid ungefär samma storlek under hela tioårsperioden, så skulle den fonderade summan efter tio år utgöra öfver 250,000,000 kronor, ett så afsevärdt belopp, att det bör vara tillräckligt för det af mig förslagsvis ifrågasatta ändamålet, men äfven om så icke skulle vara fallet, ja då måste andra dispositioner träffas, ty enligt min mening måste så ordnas med dessa rusdrycksmedel, att staten, kommunerna, landstingen och hushållnings-sällskapen blifva *fullständigt* frigjorda från allt ekonomiskt beroende af desamma.

Äfven de, som nu äro bestämda motståndare till hvarje tanke på rusdrycksförbud, borde dock kunna medgifva, att den möjligheten icke är utesluten att ett sådant förbud likväl kan komma att beslutas, ifall en allmän opinion kräfver detsamma. För egen del är jag utaf den uppfattningen att krafvet på ett rusdrycksförbud i en mycket nära liggande framtid på allvar kommer att framföras af landets organiserade nykterhetsvänner, och att detta krafs realiserande icke ligger utom möjlighetens område, därom vittnar ju att en motion angående utredning om förbud vid förra riksdagen bifölls af Andra Kammaren.

I Finland har landtdagen beslutat rusdrycksförbud och i Norge nedvoterats det ena brännvinsbolaget efter det andra. Att med sådana händelser för ögonen hejdlöst fortsätta och i stor utstäckning basera landets ekonomiska förvaltning på dylika medel är icke förenligt med förutseende och god omtanke.

Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 säger i sitt utlåtande öfver förenämnda motion att, då det ej kan gilla tanken att genom lagstiftning

åstadkomma rusdrycksförbud, att då statens frigörande från dessa medel icke torde kunnat ifrågasättas under annan förutsättning än att rusdrycksförbud blefve genomfördt, och då under alla förhållanden till följd af frigörandet statens inkomster skulle ansevärt minskas, dess utgifter väsentligt ökas genom att ersättning torde påkallas till landsting, hushållningssällskap och kommuner och då utskottet anser att det ifrågasatta fullständiga frigörandet från ekonomiskt beroende af dessa medel svårigen låter sig göra, så anser sig utskottet sakna anledning att tillstyrka ett biträdande af Andra Kammarens beslut.

Hvad först angår utskottets ställning till förbudskravet, så var det ju att förutse att från detta håll icke kunde väntas stor förståelse för ett sådant kraf.

Nykterhetsrörelsen är en folkrörelse som hufvudsakligen uppbares af de fattigare samhällsmedlemmarne, dessa som lida mest af rusdryckshandteringens följder.

Först på sista åren har denna rörelse börjat beaktas äfven af några få bättre ekonomiskt situerade, hvarjämte icke så få läkare och andra lärde män under senare åren gifvit denna rörelse sitt kraftiga stöd. I stort sedt torde man dock kunna säga att de i samhället lyckligare lottade åtgjort mycket litet för att främja denna rörelse och att de följaktligen också äro tämligen främmande för densamma.

Om det emellertid skulle krävas af en enig folkvilja och det skulle visa sig nödvändigt för nationen att tillgripa rusdrycksförbud för att bibehålla densamma såsom ett friskt och sundt folk, kraftigt nog att utvärda i täflan på alla områden med andra kulturfolk, så hyser jag den förhoppning att alla fosterlandsälskande män och kvinnor icke skola tveka att medverka till dess genomförande.

Utskottets tal om att ett ekonomiskt frigörande från beroendet af rusdrycksmedlen svårigen låter sig göra torde ej få anses såsom afgörande. Enligt mitt förmenande har utskottet hvarken haft erforderlig tid eller tillräckligt material för att kunna afgifva ett slutgiltigt svar på den frågan.

Frågan om dessa rusdrycksmedel är äfven en fråga af djup moralisk innebörd. Min öfvertygelse är att många brännvinsbolag tillkommit, icke förnämligast för att bereda den närboende allmänheten lätt och bekväm tillgång till rusdrycker, utan i främsta rummet för att bereda vederbörande kommun lätt tillgång till folkets med svett och möda förvärfvade penningar, utan att därför behöfva anlita den allmänna direkta beskattningens väg. Säkert är, att om icke stat och kommun m. fl. hade en så riklig

inkomst af rusdryckshandteringen, så skulle många utgiftsbelopp hafva besparats och äfven kunnat besparas utan väsentlig olägenhet för det allmänna.

Det är ett orättfärdigt system att på detta sätt ockra på lasten för att såmedelst undslippa förhöjda direkta skatter. Det låter sig icke försvaras med att hänvisa till att dessa medel användas för, exempelvis, fattigvård, sjukvård och dylikt. Detta är utgifter, som alltid och under alla förhållanden i främsta rummet måste anses höra till ett kultursamhälles förnämsta, och kunna på intet sätt få tjäna såsom ändamål att helga rusdrycksmedlen.

I min förenämnda motion hade jag formulerat mitt yrkande så, att en utredning skulle begäras angående »*möjligheten*» af ett ekonomiskt frigörande.

På en del håll har detta tolkats så som om jag själf icke skulle vara öfvertygad om, att ett ekonomiskt frigörande från beroendet af rusdrycksmedlen skulle vara genomförbart. En sådan mening har jag emellertid icke velat inlägga i mitt yrkande och skall nu för att undanröja allt missförstånd i denna del använda ett annat uttryckssätt.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte genom en kommitté, bestående af för frågans lösning i angifven riktning intresserade personer, låta verkställa en allsidig utredning rörande lämpligaste sättet för ett statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens fullständiga frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning kan föranleda.

Stockholm den 25 januari 1908.

S. H. Kvarnzelius.

I förestående motion instämma:

*Oskar Berg.
Rob. Karlsson.
A. Thylander.*

*Ernst Beckman.
Aug. Larsson.
P. Hörnstén.*

*Robert Johansson.
L. Gust. Broomé.
Adolf Janson.*

<i>Oscar Forsling.</i>	<i>Erik Röing.</i>	<i>Joh. Ström.</i>
<i>Joh. Er. Nordin.</i>	<i>Carl Jansson.</i>	<i>Fr. Berglund.</i>
<i>J. Andersson, Baggböle.</i>	<i>O. Anderson.</i>	<i>Värner Rydén.</i>
<i>Bernh. Eriksson.</i>	<i>Johan Ericsson.</i>	<i>G. M. Sandin.</i>
<i>Jacob Larsson.</i>	<i>E. A. Nilson.</i>	<i>Per N:son Bosson.</i>
<i>W. Johansson, Öija.</i>	<i>J. Byström.</i>	<i>J. M. Juhlin.</i>
<i>M. Matsson.</i>	<i>M. Sundström.</i>	<i>D. Persson i Tällberg.</i>
<i>Linus Lundström.</i>	<i>Joh. Johansson i Kälkebo.</i>	<i>Viktor Larsson.</i>
<i>L. J. Carlsson.</i>	<i>C. J. Hammarström.</i>	<i>J. G. Forsberg.</i>
<i>Edvard Wavrinsky.</i>	<i>Knut Kjellberg.</i>	<i>Nils Persson.</i>
<i>Th. Fürst.</i>	<i>K. A. Tengdahl.</i>	<i>Theodor Adelswärd.</i>
<i>F. W. Thorsson.</i>	<i>Ernst Blomberg.</i>	<i>Carl Lindhagen.</i>
<i>Joh. Nydal.</i>	<i>Karl Karlsson, Mo.</i>	<i>E. Sundin.</i>
<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>Ol. Olsson i See.</i>	<i>Halvar Eriksson.</i>
<i>Karl Otto.</i>	<i>Fr. Canell.</i>	<i>O. G. Erikson.</i>
<i>Hjalmar Wijk.</i>	<i>Jakob Pettersson.</i>	<i>K. Joh. Larsson.</i>
<i>J. Hellgren.</i>	<i>Karl Warburg.</i>	<i>Gottfr. Thavenius.</i>
<i>A. A. Eriksson.</i>	<i>S. J. Enander.</i>	<i>Per Pehrsson, Österby.</i>
<i>A. J. Christiernsson.</i>	<i>N. Edv. Lindberg.</i>	<i>Alfr. Jonsson.</i>
<i>Aug. Nilsson.</i>	<i>Curt Wallis.</i>	<i>G. Lindgren i Islingby.</i>
<i>B. P. Ersson.</i>	<i>Carl Sehlin,</i>	<i>Alfr. Lundgren.</i>
	<i>Frithiof Söderbergh.</i>	

I motionens syfte instämma:

Karl M. Lindh.

K. G. Karlsson.